

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Leden van de vaste commissie voor Justitie en
Veiligheid
t.a.v. de voorzitter de heer drs. P.H. van Meenen
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Kenmerk: COM18-018
Amersfoort, 21 september 2018
Betreft: Algemeen Overleg mensenhandel 27 september

Geachte voorzitter en leden van de vaste commissie van Justitie en Veiligheid,

Op donderdag 27 september 2018 vindt er een Algemeen Overleg plaats over het thema Mensenhandel en Prostitutie. In dit kader brengen wij graag de volgende onderwerpen onder uw aandacht.

Moeilijkheden bij in-, door- en uitstroom bij opvang

Het blijkt in de dagelijkse praktijk erg lastig om voor Nederlandse slachtoffers van mensenhandel adequate opvang te vinden. Dit is zeer in het bijzonder moeilijk voor slachtoffers die ook te maken hebben met drugsverslaving, alcoholverslaving en/of licht verstandelijk beperkt (LVB) zijn. Voor EU-burgers en 'derdelanders' is er de Categoriele Opvang waar gedurende drie maanden verbleven kan worden, om na te denken over aangifte. Na aangifte moet er worden doorgestroomd naar reguliere opvang. Nederlandse slachtoffers hebben geen toegang tot deze Categoriele Opvang, omdat zij aanspraak kunnen maken op de Wmo. De praktijk wijst echter uit dat deze slachtoffers vaak tussen wal en schip vallen. Het aantal plekken op zich is onvoldoende. En ook is de reguliere opvang (Vrouwenopvang, Maatschappelijke Opvang) lang niet altijd in staat om slachtoffers van mensenhandel goed op te vangen, enerzijds wegens gebrek aan middelen (er moet specialistische zorg zijn), anderzijds zijn opvanginstellingen huiverig uit angst voor veiligheidsissues. Het gevaar is dat slachtoffers uit beeld raken en opnieuw slachtoffer worden van uitbuiting.

AVG en de wens voor een wettelijke grondslag om te melden bij CoMensha

De opsporingsdiensten zijn verplicht bij ons te melden - ter registratie -, zodat wij aard en omvang van mensenhandel in Nederland in beeld kunnen brengen.

Als er daarnaast ook opvang en zorg geregeld moet worden, dan dienen de opsporingsdiensten een officiële toestemmingsverklaring van het slachtoffer te overhandigen. Zonder deze toestemming kunnen wij geen zorg en/of opvang kunnen regelen. Alle overige aanmelders, zoals zorgcoördinatoren, Jeugdzorg- en Jeugdbeschermingsinstellingen, gemeenten en anderen kunnen slechts melden bij CoMensha indien er toestemming is gegeven. Bij minderjarigen (veelal 'loverboy-slachtoffers') is toestemming van ouders nodig. Uit angst wordt deze toestemming vaak niet gegeven. Zo concludeerde Inspectie Gezondheid en Jeugd begin dit jaar in haar rapport dat het aantal bij CoMensha geregistreerde minderjarige slachtoffers van mensenhandel ('loverboys') aanzienlijk lager ligt dan het aantal vermoedelijke minderjarige slachtoffers. Dat betekent dat minderjarige slachtoffers van loverboys onvoldoende worden gesignaleerd.

Op 3 september heeft de staatssecretaris laten weten geen wettelijke grondslag te willen creëren voor de overige aanmelders. Hij stelt dat: 'Het belang van de overheid weegt, gelet op het doel, niet op tegen het privacybelang van de slachtoffers. Zeker omdat er geen direct belang voor de slachtoffers zelf is. Daarmee is de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer niet gerechtvaardigd'. Een zeer verontrustend signaal. Als de 'overige melders' vanwege de veranderende wetgeving minder of niet meer melden, kan dat betekenen dat we het zicht op aard en omvang van mensenhandel nog verder verliezen, mogelijk komen we op een halvering van het aantal meldingen uit. De kans is groot dat de slachtoffers vervolgens ook niet de benodigde gespecialiseerde hulp krijgen. Daarbij is het alleen mogelijk om effectief beleid te ontwikkelen in de aanpak van mensenhandel, indien er voldoende zicht is op aard en omvang van mensenhandel, als ook op de modus operandi. Dat zicht is nu onvoldoende. Het is in het belang van de slachtoffers om een wettelijke grondslag te creëren.

Beperkte aandacht voor het Caribisch deel van het Koninkrijk

Vanuit de opsporing en vervolging wordt geïnvesteerd als het gaat om aanpak van mensenhandel. Als het gaat om preventie, slachtofferhulp en opvang dan moet er in het Caribisch deel van het Koninkrijk nog veel gebeuren. Dit is ook naar voren gekomen tijdens de evaluatiebijeenkomst van de Memorandum of Understanding (MoU) op het gebied van de aanpak van mensenhandel, gesloten tussen de 4 landen in het Koninkrijk der Nederlanden. Zicht op aard en omvang is er nauwelijks, het wordt niet eenduidig bijgehouden en er is gebrek aan goede ondersteuning voor slachtoffers van mensenhandel. De uitkomsten van de evaluatie zullen in januari 2019 worden voorgelegd aan de ministers van de 4 landen, om te bezien of het MoU moet worden verlengd met 3 jaar en/of moet worden aangepast. CoMensha heeft een positie in het huidige MoU en is van mening dat haar rol cruciaal is, ook bij verlenging van de MoU. Het mandaat van de Nationaal Rapporteur bestrijkt alleen het Nederlands deel van het koninkrijk. Uitbreiding van dit mandaat is wenselijk. CoMensha kan dan ook hier een stevige rol pakken voor wat betreft het opzetten van registratie en coördinatie van opvang voor slachtoffers mensenhandel. De sterkte toename van Venezolaanse vluchtelingen, die ernstig gevaar lopen om uitgebuit te worden maakt de situatie steeds nijpender.

Landelijk uitrol van zorgcoördinatie

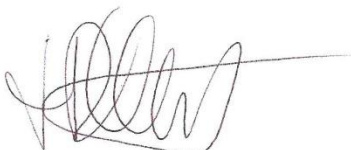
In het Interbestuurlijk Programma (IBP) 2018 is opgenomen: de 'samenwerking tussen de zorg- en veiligheidsketens is essentieel. Dit vergt een aanpak op meer niveaus: passende regionale opvang, ondersteuning en nazorg en een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatoren (aanbeveling van commissie Lenferink voorjaar 2015). Elke gemeente heeft over 4 jaar een duidelijk beleid om de aanpak van mensenhandel te borgen.' CoMensha heeft recentelijk subsidie ontvangen ten behoeve van een aanjagende rol richting (centrum) gemeenten, ten einde ze zover te krijgen dat ze hun verantwoordelijkheid nemen. Dit doen wij in nauwe samenwerking met de VNG. Echter, nog steeds verkeren gemeenten in de ontkenningfase als het gaat om mensenhandel. Het IBP bevat een inspanningsverplichting, echter hier zou een resultaatsverplichting wenselijk zijn.

Systeemanalyse aanpak Mensenhandel

Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft in het kader van een te ontwikkelen plan van aanpak mensenhandel in het voorjaar een aantal workshops georganiseerd, waarin ketenpartners input konden leveren op belangrijke thema's rondom mensenhandel. Het is goed dat er wordt ingezet op nieuwe initiatieven. Maar om de aanpak van mensenhandel en de nieuwe initiatieven succesvol te laten zijn, dient de bestaande basis op orde te zijn en te worden verduurzaamd. Om die reden hebben wij als CoMensha het initiatief genomen om met een aantal ketenpartners de aanpak mensenhandel in de basis door te lichten en de belangrijkste factoren van invloed en de maatregelen in het domein van mensenhandel als geheel in kaart te brengen. Hiermee kan op een onderbouwde manier en met visie invulling gegeven worden aan de punten in het regeerakkoord. De expertgroep bestaat naast CoMensha uit het ministerie van Justitie en Veiligheid, het Openbaar Ministerie, de Nationale Politie, Inspectie SZW, BNRM, burgemeesters/vertegenwoordigers van gemeenten, FairWork, de wetenschap en enkele andere betrokkenen. De leden van Taskforce hebben dit initiatief unaniem omarmd. De uiteindelijke resultaten en aanbevelingen zullen in oktober 2018 aan de vier betrokken ministeries worden overhandigd. Staatssecretaris Mark Harbers heeft aangegeven dit initiatief dermate waardevol te vinden dat de uiteindelijke uitkomsten zullen worden meegenomen in het plan van aanpak. Het zou zeer wenselijk zijn dat de uitkomsten van deze analyse hoog op de politieke agenda komen bij alle vier ministeries en dat de opvolging van de aanbevelingen actief wordt gemonitord.

Wij hopen dat u bovengenoemde punten mee wilt nemen in het Algemeen Overleg van 27 september aanstaande.

Met vriendelijke groet,

Mevrouw drs. Ina H.R. Hut
Directeur- bestuurder CoMensha

mr. Brian Oedayrajsingh Varma
Manager